

шке код састава група. Сасвим оправдана примедба. Не може један човек да познаје свих 950 службеника. Међутим о овоме се мислило. Кад је пројекат распореда састављен сазвати су сви инспекциони органи, за које се не може рећи, да не познају службенике са којима су сарађивали последње две до три године, а са неким и више година, извршено је „излагање“ али не за јавност, већ само да ставе своје „оправдане примедбе“. Примедбе у колико су биле оправдане и нису се косиле са интересима службе, усвојене су, и такав исправљен распоред иде на коначно одобрење, па затим у штампу.

Напомињем, да су од свих жеља које су поједини службеници изјавили углавном путем молби, усвојене са преко 90%, а таквих молби је ове године било више него иједне до сада.

Од секција које су завршиле премер у својим срезovima има таквих, где су услови за живот били повољнији и на терену и преко зиме, или бар преко зиме, и таквих где су ти услови били најнеповољнији. Праведно је да се оним службеницима који су се највише намучили, изађе у сусрет и да им се доделе секције које сами желе, или оне које ће имати бољи терен и повољније услове за живот, а опет они службеници који су били на бољем терену и већим среским местима, иду сада на тежи терен.

Овај принцип се провлачи кроз цео распоред. Колегијалност и правичност захтевају, да га сваки службеник поштује, а одговорним у Одељењу је то и категорична дужност.

---

**Remiо Bubanj,**  
sav. Min. finansija

## DJELOKRUG RADA KATASTARSKIH UPRAVA

U broju 6 geometarskog i geodetskog glasnika dotakao se je g. v. kat. inspektor Vukovojac u članku „Sređivanje neslaganja katastra u zastarelim operatima sa stvarnim stanjem“, kao i u članku „Nešto o rasporedu zemljarine“, postojećih propisa o načinu održavanja katastra, kao i delokruga rada katastarskih geometara pri katastarskim upravama.

Pisac članaka želi da se ovim putem održi anketa, da bi se tim mnogi važni problemi oko održavanja katastra sveli na jedan jedinstveni pravac, koji bi bio brz i jeftin. Ponukan tim, želim ovim putem da dadem svoje mišljenje po prvom i po drugom članku g. Vukovojca.

U prvom članku prikazan je postupak kojim načinom može se jeftinim putem doći do dovođenja suglasnosti između upisa u katastru zemljišta i stvarnog stanja u prirodi. Predlog g. Vukovoja sadržan je već u čl. 46 Zakona o katastru zemljišta, u kojemu je predviđena reambulacija posjedovnog stanja, kao i drugih promjena u jednoj katastarskoj općini. U tom slučaju određen je i rok od najmanje 10 god. u kome se ima ta reambulacija izvršiti. Naravno da će taj rok ovisiti o tome, kako je koja općina održavana, pa će kod više kat. općina koje se ne bi mogle u određenom roku reambulirati, negdje prije, negdje poslije biti zavedena reambulacija, ali prvenstveno u općinama koje su loše vođene.

U Prav. VII deo II odeljak nije predviđeno kako se ima taj postupak provesti, a sigurno zato, što pod reambulacijom (ponovno hodati) može se razumjevati obnova premera, verifikacija posjeda, klasiranje zemljišta — dakle svi poslovi koji nastaju i kod novog premera, samo sa razlikom, da se ovdje izvršava rad na pregledu postojećeg stanja u svrhu izmene toga stanja nastalog uslijed eventualnih promjena bilo u kome pravcu, koji povlači za sobom pravilno oporezivanje. Pošto je ovakav postupak skup, to je postupak obnove posjed. stanja po načinu kako ga je g. Vukovojac izneo, jeftiniji i brži, — a konačno i sa istim konačnim uspjehom.

Jedino što bi se imalo prigovoriti postupku g. Vukovoja jeste u tome, što g. Vukovojac ne smatra promjene kao definitivne, pa da ih kao takove sprovede kroz operat. On stvara posebne tabake, u kojemu upisuje utvrđene promjene, koje priklapa posjedovnim listovima, držeći valjda u vidu propise čl. 7 prav. VII deo II odeljak.

Član 7 prav. VII deo II odeljak velika je smetnja kod održavanja katastra i stoji u opreci sa propisima zakona o neposrednim porezima i zakona o katastru zemljišta.

U čl. 15 Zakona o neposrednim porezima iz 1928 god. stoji da, porez od zemljišta tereti zemljište. Plaća ga onaj koji zemljište drži kao svoje (posjednik), dapače zakonodavac ide još i dalje pa u slučaju plodouživanja ili nasljednom zakupu plaća porez plodouživaoc odnosno nasljedni zakupac. Prema tome je poreski objekt zemljište, a poreski subjekt lice koje ga uživa. Po tač. 4 obrazloženja člana 15 Zakona o neposrednim porezima dužne su katastarske vlasti da u svakom posj. listu upišu objekt, a na naslovnoj strani ime i prezime poreskog subjekta, da se može zemljarinom zadužiti pravo lice.

U čl. 38, 41 i 49 Zakona o katastru zemljišta određeno je tačno što se ima definitivno sprovesti kroz katastarski operat. U čl. 43 određuje se, da upisano katast. stanje bude u suglasnosti sa stvarnim stanjem.

Niti u zakonu o neposrednim porezima niti u zakonu o katastru zemljišta nema govora, da mora postojati suglasnost iz-

među upisa u katastru zemljišta i zemljišne knjige. Zakonodavac to nije predvidio sa razloga, što je smatrao da je za katastar važan *posjednik* (katastarski posjedovni list), a koji može da bude istovjetan i sa vlasnikom, a može to i da ne bude.

Svaku promenu dužan je svaki posjednik da prijavi katastarskim vlastima u određenom roku pod pretnjom kazni, a u svrhu da se porez može pravedno i pravilno naplatiti (čl. 54 zak. o kat. zemljišta i čl. 138 zak. o porezima).

Poreska vlast, da ne nastupi prikmeta odpadaiućih taksa, zakonom je predvidila, da svaki pravni posao, kojim se stiče posjed, bude predan poreskim vlastima, radi odmjere takse. U slučaju prekoračenja roka gubi taj pravni posao svoju valjanost (kupoprodaja, darovanje itd).

Sud kao zemljišna knjižna vlast, ne određuje niti sili kupca, niti prodavaoca da nastale promene zemljišno-knjižno sprovedu, nego u čl. 83 — napominju, da se nastale promjene mogu sprovesti na osnovu podnešene molbe.

Sa gore navedenih razloga nastaje nesuglasnost između stvarnog stanja i upisa u zemljišnoj knjizi. Iz prakse mi je poznato da u nekim djelovima Savske banovine (Hrv. Zagorje) rijetko dadu jedan kupoprodajni ugovor i zemljišno-knjiški sprovesti, ali udovolje propisima poreskih vlasti, da plate prenosbenu pristojbu, i tim smatraju da je posao na toj kupovini perfektan.

U godini 1907 — bivše ugarsko Min. finansija zavelo je tako zvane „Zelene operate”, tj. operate koji su bili sastavljeni na osnovu zemljišno knjiškog stanja koje je nastalo reambulacijom gruntovnih geometara. Ovim se je putem htjelo, da se ubrza posao na reambulaciji pojedinih katast. općina. Prigodom verifikacije (izlaganja) takovih posjeda po agrono-, mima tadanje „Reambulacije” našlo se je toliko neslaganje između zemljišno-knjižnog stanja i stanja u naravi, da je najmanje do 500 stavaka bilo zavedeno u „Spisak za premer nastalih čestica”. Kod ovakvog stanja nesuglasnosti moralo se je napustiti daljnje sastavljanje „Zelenih operata”, jer je bila mala korist od takvog rada.

U krajevima naše domovine, gdje je još na snazi čl. 471 zakonika za predratnu Srbiju, opazio sam, da se ovaj član izigrava bilo kojim načinom, a ponajviše davanjem u 99 god. zakup, u nasljedni zakup i slično. Razume se da je ovdje nemoguća zemljišno-knjižna provedba, i ako je u tome zakupu stvarno zadržana prodaja, ali je moguća provedba u katastru i to definitivna provedba „odpadom i prirastom” u posjedovnom listu, da se zemljarina može pravilno naplatiti.

Upis u katastru zemljišta ne povlači za sobom nikakvu privatno pravnu posljedicu, pa sa toga razloga može i mora se u duhu napred navedenog člana 25 zakona o neposrednim porezima svaka promjena definitivno provesti.

Sa svega gore navedenog postupak g. Vukovojca, da je promjene provadao na posebnom tabaku, nije ispravan, jer ovakav postupak povlači za sobom i sve one daljnje poteškoće koje nastaju kod sastava rasporeda zemljarine, obzirom na dopunski porez, kao i pravilno zaduživanje zemljarine.

Kod definitivne provedbe jedne promjene putem otudivanja i pripisa dobijemo uvijek pravo stanje osnovice za porez — dočim po postupku g. Vukovojca imamo kod svakog sastava rasporeda zemljarine da stanje jednog posjednika kupimo po posjedovnim listovima, iz kojih je koju parcelu kupio — uzeo u nasljedni zakup ili slično, a tu svoju promjenu bilo svojom voljom nije zemljišno knjiški sproveo — ili nije mogao sprovesti.

Misli se da bi se definitivnom provedbom kako sam je naveo, izigravalo plaćanje pristojba u vezi sa kojim pravnim poslom namenjenim u svrhu sticanja poseda. Ova pretpostavka ne stoji, jer sam napred naveo da se je poreska vlast zato zakonskim propisom pobrinula. Izim toga niti katastr. vlast niti zemljišno-knjižna neće nijednu promenu provesti, za koju postoji pismeni akt ako ovaj nije klauziran po nadležnoj por. vlasti, da je pristojba naplaćena. U koliko nebi bila, u interesu bilo državne kase, kao i u interesu stranke uputiti će se stranka da tu pristojbu plati, — jer će taj pismeni dokumenat tek onda dobiti svoju i pravnu valjanost.

Ovakvim radom moći ćemo se približiti stvarnom stanju u naravi, pa je ovakovo stanje ujedno i osnovica koju dajemo putem prijavnih listova zemljišnoj knjizi, da na osnovu istih ispravi zemljišnu knjigu putem nadležnog postupka. Sljedi, da se ima zemljišna knjiga držati u suglasnosti sa katastr. zemljišta u koliko zato ima zakonskih mogućnosti, a nikako katastar zemljišta, jer bi time bila izlišna svrha održavanja katastra ako je isti bio samo kopija zemljišne knjige, koja nije merodavna za prikaz pravog posedovnog stanja nego samo stanja vlasnosti.

U vezi sa napred navedenim smatram da će se raspored zemljarine, moći lakše sastaviti, jer će se pravo posjedovno stanje, jednog posjednika naći uvijek samo na jednom posjedovnom listu, pa u tom slučaju omogućiti će se upravama mnogo brži postupak na rasporedima zemljarine nego dosada.

Sastav rasporeda zemljarine nije balast katastarskih uprava, jer on je plod sveukupnog rada i stvarni prikaz onoga čemu je namenjen tj., da svakog posjednika pravilno i pravedno sa porezom na prihod od zemljišta zadužimo.

Osvrnuti ću se samo na one posjedovne listove koji su suvlasnički u koliko se ne odnose na muža i ženu, oca i sina, dake na takve posjedovne listove koji se odnose na suvlasništvo roditelja i djece i u koliko se i dalje samo idealno vode, dočim se zemljište zajednički obraduje.

Drugi suvlasni posjedovni listovi u kojima je izražen količnik uživanja, a u naravi se posjed uživa odeljeno, ali bez stalne deobe — takvi bi se listovi morali putem zapisnika raspraviti tako, da se u taj zapisnik uvede pravo stanje uživanja posjeda, pa prema tome kat. čisti prihod prenese prema stanju upisanom u posjed. listu na plodouživaocē. N. pr. A, B, C imaju 6 parcela razne kulture i klase sa oznakom količnika sa  $\frac{1}{3}$ . Kat. čisti prihod 1000 din. Parcele nisu cijepane nego neke uživa A, neke B a neke C. U zapisnik ima se uvrstiti za posjednika A da uživa parcelu 1—2 itd. sa čistim prihodom x; za B i C isto tako i sada prema tome zbrojiti otpadajući čisti kat. prihod i pripisati ga prigodom sastava rasporeda zemljarine u otpadajući redak dotičnog posjednika. Ako posjed još nije definitivno razdjeljen, a uživaju ga tako, da svaku upisanu parcelu uživaju u označenim djelovima na naslovnoj strani to valja i ovakav posj. list uzeti u zapisnik i diobu kat. čistog prihoda razdjeliti po količniku.

Razume se, da zapisnik potpisuju zainteresirane stranke kao dokaz — pravo valovnog stanja i da taj zapisnik ostane kao prilog suvlasničkog posjedovnog lista sa kojim se sašije.

Ovakav suvlasnički list ima se upisati u raspored zemljarine tako da dolazi ime i prezime obitavalište te katastarski čisti prihod. Ako se čisti prihod tog lista prenaša na već postojeće listove, to će se sve ostale stavke ispunktirati i preko cijelog rasporeda napisati prenešeno pod stavku... raspored zemljarine. U slučaju da jedno lice nema posjedavnog lista, to će se za njega postupiti kao i za svaki drugi posjedovni list, a za ostale napisati prenešeno pod stavku rasporeda zemljarine.

Obrazac rasporeda zemljarine kakav je propisan potreban je, jer uvijek prikazuje pravo stanje, pa se ne može ništa oduzeti niti dodati. Jedino što bi se moralo izostaviti, jeste, da se ne upisuje zaduženje takse po tarifi I zak. o kat. zemljišta, jer je to velika zapreka brzog rada, a čini suvišan posao poreskim upravama kod knjiženja.

Iz prakse poznato mi je, da se naplate po tarifi I. putem poreskih vlasti slabo ili nikako ne naplaćuju, pa bi bilo u interesu drž. kase i lakšeg rada, da se od strane Ministarstva izda naređenje, da poreske vlasti prigodom ubiranja prenosbene pristojbe, uberu ujedno i taksu po tarifi I, koju bi kat. uprava kod klauziranja ugovora o vrednosti u ugovor zavela. Možebitni prigovor, da se prema propisima plaća samo jednom taksa u slučaju da jedna parcela u toku godine bude dva ili više puta prodana — nebi bila smetnja tome, jer su ovakvi slučajevi vrlo redki, pa ako bi i bio ovaki redak slučaj ne bi smio da bude smetnja brzom radu i pravilnoj i sigurnoj naplati.

Ovim mišljenjem dotakao sam se samo glavnih momenata, za koje mislim da bi ih valjalo u svrhu bržeg i jednostavnijeg rada kat. uprava sprovesti, ali ipak moram da naglasim, ako se

želi kao što g. Vukovojac misli da se kat. uprave reše onih poslova koji su zapreka geometrima, da se posvete terenskom radu, onda bi valjalo cijelu katastarsku službu, kako je danas u praksi zavedena, reorganizirati, i to tako, da od svoje suštine ništa ne gubi, a sama postaje brza i jeftina.

Provedba jedne parcele kroz elaborat morala bi se svesti na jednostavan postupak tj. da se provede samo u onim delovima operata u kojima ima smisla za provedbu, da bude porez uvijek na pravo lice upisan. U Dravskoj banovini provedba je promena samo u skicama i posjedovnim listovima, a eventualno u spisku parcela, jer drugih djelova operata nema, pa ipak pravilno funkcioniše posao. Naprotiv u ostalim banovinama ima se jedna promjena da sprovede u 7 delova operata bez ikakve svrhe.

Držim da je provedba promjene u sumarniku posed. listova izlišna, ako nema takve bitne promjene, kao što je da se osnuje novi posjed. list — što se valja radi rednog broja uvrstiti, kao i u slučaju promjene kulture, a savezno tim i kat. čistog prihoda, što se ispravlja samo sumarno stanje sumarnika radi prispodobe sa rasporedom zemljarine. Isto važi i za numerički pregled posj. listova. kao i za azbučni pregled posjedovnih listova, jer su ovi djelovi kopije posjed. lista u kome se sve promjene provadaju.

U rasporedu po kulturama i klasama nepotrebno je opće da se bilo kakva promjena provada, ako nije promjena u kulturi ili klasi, koja ima utjecaj na kat. čisti prihod. Radi izračunavanja čistog prihoda cjepanih parcela nije potrebno to sprovadati, jer se to može učiniti u spisku promjena.

Da li će jedna parcela, koja je cjepanjem nastala, imati više ili manje za 1 paru kat. čisti prihod sporedno je — i to zato što se po čl. 6 zak. o neposrednim porezima zaduženje po svakom poreskom obliku zaokružuju se pare na ceo dinar odnosno ne uzimlju se u obzir.

Provadanjem tih promena kroz operat ovako kako se danas vrši — gubi se mnogo vremena, stvaraju se greške, a čini se ceo operat brzo nepreglednim. Uzme li se još u obzir, da unatoč toga što vodimo održavanje katastra još i svakih 10 godina moramo kat. općinu reambulirati, onda se pojavljuje pitanje jeli opće potrebno održavanje katastra na ovoj bazi kao danas — i to barem za sve one promene, koje ne tangiraju otuđivanje ili pripisivanje posjeda, kao primjer navesti ću slijedeće:

Snimanje nastale delomične promjene u kulturi na terenu previše uzimlje vremena, uslijed toga je i skupo, ako se uzme da ta promjena nije definitivna, jer se menja prema uspjehu i volji zemljoposjednika. Za poreski efekat nije od velike važnosti je li će ista biti za 10 ili 50 m veća ili manja. Ovakve promjene mogu se vršiti jednostavnim odkoračavanjem. Možda

bi mogao nastupiti prigovor tome postupku sa primedbom, ako se slučajno ta nova nastala vrst kulture proda — da onda nije taj postupak dobar. Na ovo mogu unapred reći, da kod delimičnog otuđivanja jedne parcele mora postojati nacrt na osnovu onog stanja kako je u prirodi dana otuđenja, jer, kako sam spomenuo — kultura se menja prema nahodanju zemljoposjednika.

U vezi toga rada nije potrebno da se prave posebne skice, a još manje je potrebno sastavljanje prijavnih listova za porresku upravu, odnosno zemljišnu knjigu. Za zemljišnu knjigu sporedno je kakva je kultura, jer ona ne jamči niti za bitniju stvar — za površinu i oblik to će još manje jamčiti za kulturu.

Držim ako se ima u vidu čl. 46 zakona o kat. zemljišta kao i propise pravilnika VII deo II odeljak, da katastr. geometar imade snimati na terenu samo takove promjene, koje su već unapred razdeljene, belegima označene, dakle poslove u kojima vrši jedan najobičniji rad — onda je i rad geometra koga danas vrši u kat. upravama običan pisarnički rad — koji je daleko od njegovog poziva. Ovakav rad je preskup, a uspjeh ispod očekivanja, pogotovo ispod očekivanja ako se uzme, da bi se taj personal mogao mnogo korisnije upotrebiti na radovima merničke reambulacije odnosno novog premera onih općina, kojih je svako održavanje nemoguće bez tih tehničkih radova, a u koje stanje će pasti svaka općina i kod najboljeg održavanja katastra. U tom radu našao bi se geometar u svom pozivu — rad bi mu bio vidan i svrsishodan.

Ovim odgovorom na članak g. Vukovoja dotakao sam se samo kardinalnih pitanja, koje bi valjalo pretresti u interesu same službe, premda imade još mnogo toga što bi trebalo pojednostaviti u svrhu oterećenja i ubrzavanja rada katastarskih uprava.

Završujući apeliram na vodeće da u interesu same struke učine jednu anketu, da temeljito pregleda sve dosadanje propise, pa na osnovu pokazane prakse donese izmene, koje će odgovarati današnjim potrebama.

---

**Бисић Мехмед,**  
кат. геометар

## **ЛИКВИДАЦИЈА УЗУРПАЦИЈА У РАНИЈОЈ БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

**и подела државног земљишта земљом оскудним земљорадницима**

У трећој свесци Геометарског гласника из год. 1937, на страни 196, донета је једна белешка под насловом: „Нови премер у Дринској и Врбаској бановини“. У истој белешци се наводи између осталог, да се у Босни и Херцеговини